

TÜRKİYE'NİN SOMALİ GÜVENLİK SEKTÖRÜ İNŞASINDAKİ ROLÜ: TÜRK SOM ÖRNEĞİ (2011-2024)

Ağustos 2026 Sayı: 80

TÜRKİYE'NİN SOMALİ GÜVENLİK SEKTÖRÜ İNŞASINDAKİ ROLÜ: TÜRK SOM ÖRNEĞİ (2011-2024)

1991 yılında Siad Barre hükümetinin düşüşünün ardından Somali bir iktidar boşluğu dönemine girmiş ve çağdaş tarihin en uzun süren devlet parçalanma örneklerinden birini yaşamıştır. Başarısız ve çökmüş devletler üzerine yapılan araştırmalar, genellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde meydana gelen 1990'lı yılların silahlı çatışmalarının nedenlerine ve etkilerine odaklanarak, bu çatışmaların ardındaki itici faktörleri ve dinamikleri incelemiştir (Rotberg, 2003; Zartman, 1995; Dünya Bankası, 2005).

Rotberg'in (2003) belirttiği gibi, "ortak bir dil, din ve milliyetçilik tarihine sahip bir ulus-devlet olmasına rağmen," Somali 1980'lerin sonlarında çökmeye başlamış ve kısa süre sonra da tamamen çökmüştür. Benzer şekilde, Zartman (1995) çökmüş devletleri "devletin temel işlevlerinin artık yerine getirilemediği durumlar" olarak tanımlamakta ve bu olgunun en önemli örneği olarak Somali'yi göstermektedir.

Somali'de devlet otoritesinin çöküşü ciddi bir güvenlik boşluğuna yol açmıştır. 2006 yılında kurulan El Şebab hareketi, Somali'nin orta ve güney bölgelerinde hızla kontrolü ele geçirmiş ve Afrika'da El Kaide'ye bağlı en büyük ve en güçlü terör örgütlerinden biri haline gelmiştir (Hansen, 2013; Menkhaus, 2014). Konusunda Mogadişu'dan çekilmek zorunda kalmalarına rağmen, ülkenin geniş kırsal bölgelerinde varlıklarını ve saldırı kapasitelerini sürdürme konusundaki devam eden yetenekleri, uluslararası güvenlik destek modellerinin Somali'nin kendine özgü güvenlik dinamiklerini kavrama konusundaki eksikliklerinin ikna edici bir kanıtıdır (Rossiter ve Cannon, 2019).

Somali'deki güvenlik boşluğunu gidermeyi amaçlayan uluslararası çabalar, kısa sürede çok aktörlü ve birbiriyle örtüşen bir çerçeveye dönüşmüştür. Afrika Birliği Somali Misyonu (AMISOM, 2007–2022), Afrika Birliği Somali Geçiş Misyonu (ATMIS, 2022–2024) ve 2025'te başlamış olan Afrika Birliği Somali Destek ve İstikrar Misyonu (AUSSOM) Somali Ulusal Kuvvetleri'nin (SNF) yeniden yapılanmasına önemli katkılarda bulunmuştur. Bu çok aktörlü ortamın diğer temel unsurları arasında ABD'nin Danışma Programı, AB Eğitim Misyonu (EUTM) ve BAE tarafından yürütülen eğitim girişimleri yer almaktadır. Bununla birlikte, uluslararası toplumun güvenlik sektörü reformu için attığı adımlar, koordinasyon eksikliği, yetersiz sürdürülebilir finansman mekanizmaları ve yerel siyasi dinamiklerin karmaşık yapısı

gibi sorunlar nedeniyle sıklıkla sınırlı bir başarıya ulaşmıştır (ICG, 2022; UNDP, 2024). Bu bağlamda, söz konusu aktörler arasında en özgün müdahale modelini ortaya koyan aktör Türkiye olmuştur.

Türkiye'nin Somali ile ilişkileri, 2011 yılının ağustos ayında dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Mogadişu'ya yaptığı tarihi ziyaretle başlamış; bu ziyaret, yaklaşık yirmi yıldır Batı dışından bir liderin Somali'ye yaptığı ilk ziyaret olmuştur (Rossiter ve Cannon, 2019; Özkan ve Orakcı, 2015). Somali Cumhurbaşkanı Hassan Sheikh Mohamud'un 2016 yılında belirttiği gibi, "Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2011'deki Somali ziyareti, ülkenin güvenlik ve istikrar yolunda kaydettiği ilerlemede bir dönüm noktasıydı; abartmıyorum" (Stearns ve

Sucuoğlu, 2017, s. 1). 2011 yılında bölgedeki felaket niteliğindeki kıtlığa yanıt olarak başlatılan bu insani yardım programı, Türk Kızılayı, TİKA ve İHH gibi kuruluşlar tarafından sağlanan doğrudan yardım ve acil durum destek paketleri aracılığıyla yürütülmüştür. Bu strateji, Somali'nin Türkiye'yi yalnızca bir "kurtarıcı" olarak değil, bir "ortak" olarak görmesine neden olmuştur (Wheeler, 2011; Akpınar, 2013). Uluslararası Kriz Grubu'na (ICG, 2012) göre Türkiye, o dönemde "korkulan değil, örnek alınan" bir yabancı aktör olarak kendini başarıyla konumlandırmıştır

Başlangıçta Türkiye'nin Somali'deki faaliyetleri, esas olarak insani yardım sağlama ve altyapı geliştirme çalışmalarına odaklanmış; ancak 2017 yılında TÜRK SOM (Türkiye-Somali Ortak Görev Gücü) askeri eğitim üssünün kurulmasının ardından, güvenlik alanında önemli bir rol üstlenmiştir. Yaklaşık 400 hektarlık bir alana yayılan TÜRK SOM, Türkiye'nin yurt dışındaki en büyük askeri üssüdür ve Somali Ulusal Ordusu'nu eğitmek ve kurumsal kapasitesini artırmak için merkezi bir merkez işlevi görmektedir (Rossiter ve Cannon, 2019; USIP, 2020). Demirtaş ve Pirinççi'ye (2024) göre, "TÜRK SOM, Somali'nin güvenlik kapasitesini artırmasına yardımcı olmakta ve Somali Ulusal Ordusu'nun eğitiminde hayati bir rol oynamaktadır; dolayısıyla Türkiye, bölgede bir güvenlik sağlayıcısı ve kalkınma ortağı olarak kendini konumlandırmaktadır." 2024 ile 2026 yılları arasında TÜRK SOM'un Gorgor (Kartal) Komando Tugayları gibi seçkin birimlerin belkemiğini oluşturacak 20.000'den fazla Somali askerini eğitmiş olacağı öngörülmektedir (Hiraal Institute, 2022; TRT Africa, 2025). Haziran 2023 itibarıyla dokuz Gorgor Komando Tugayı hem TÜRK SOM tesisinde hem de Isparta'da bulunan komando eğitim merkezinde

eğitimlerini başarıyla tamamlamıştır (Trends Research & Advisory, 2024).

Bununla birlikte, TÜRK SOM'un kapasite geliştirme misyonu, Somali'nin güvenlik sektörünü etkileyen yapısal sorunlarla yakından bağlantılıdır. Uluslararası eğitim programlarının etkinliğini engelleyen önemli engeller arasında klan bağlılıkları, silahlı kuvvetler içindeki bölünmeler, düzensiz maaş ödemeleri, hayali askerlerin varlığı ve siyasi müdahale sayılabilir (ICG, 2023; Williams & Elmi, 2023). Ayrıca, Türkiye'nin güvenlik ortaklıkları El Şebab'ın Türk personelini ve tesislerini hedef alan saldırı tehdidini de beraberinde getirmiştir (Caasimada Online, 2025). Şubat 2024'te imzalanan ve 10 yıl süreyle geçerli olan Savunma ve Denizcilik İşbirliği Çerçeve Anlaşması, bu ortaklığın kayda değer bir ilerleme kaydettiğini göstermektedir (Al Jazeera, 2024; Trends Research & Advisory, 2024). Son yıllarda Türkiye, özellikle 2026 yılında F-16 savaş uçaklarının konuşlandırılması ve deniz bölgeleriyle ilgili anlaşmalar yoluyla Somali'deki askeri varlığını daha da genişletmiş ve böylelikle Ankara'nın bölgedeki stratejik katılımını artırmıştır (Aurora Israel, 2026; Defense Mirror, 2026).

Güvenlik sektörü reformu (SSR) üzerine mevcut literatürün incelenmesi, devlet inşasına uluslararası kuruluşların katılımını değerlendiren araştırmaların çoğunun Batılı bağışçı ülkeler ve BM girişimlerine odaklandığını göstermektedir (OECD-DAC, 2005; BM Güvenlik Konseyi, 2008). Buna karşılık, Türkiye'nin TÜRK SOM aracılığıyla güvenlik sektörüne katılımı literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Bu katılım, İslami dayanışma, insani diplomasi ve askeri yeteneklerin geliştirilmesini bütünleştiren kendine özgü bir çerçeve sunmaktadır. Bu özel çerçeve, Türkiye'nin katılımını geleneksel barış gücü

operasyonlarından ve tipik Batı yönetim ve güvenlik reformu metodolojilerinden ayırmaktadır (Akpınar, 2021; Bilgiç ve Nascimento, 2014).

Bu analiz çalışması, TÜRK SOM' u bir vaka çalışması olarak ele alarak ve 2011 ile 2024 arasındaki döneme odaklanarak, Türkiye'nin Somali'nin güvenlik sektörünün gelişmesindeki rolünü incelemektedir. Çalışma, şu temel soruya odaklanmaktadır: Türkiye, 2011–2024 döneminde TÜRK SOM aracılığıyla Somali'nin güvenlik sektörünün gelişimini ne ölçüde ve hangi yöntemlerle desteklemiştir ve bu strateji, meşruiyet, etkinlik ve sürdürülebilirlik açısından diğer güvenlik yardım modelleriyle karşılaştırıldığında nasıl bir tablo ortaya çıkarmaktadır?

Bu çerçevede araştırma, Türkiye'nin güvenlik işbirliği stratejisinin temel bileşenlerini, TÜRK SOM'un Somali Ulusal Ordusu'nun yeteneklerini geliştirmeye yönelik somut katkılarını, bu çabalar ile bölgesel güvenlik dinamikleri arasındaki ilişkiyi ve mevcut uygulamaların karşılaştığı engelleri değerlendirecektir. Çalışma, nitel bir vaka çalışması yöntemi kullanmakta ve uluslararası kuruluşların raporları, akademik literatür, resmî belgeler ve güncel haber makalelerini kapsamlı bir şekilde incelemektedir.

Devlet İnşası ve Güvenlik Sektörü Reformu

Bu bölüm, bu araştırmanın analitik temelini oluşturan üç kavramsal boyutu ele almaktadır: devlet inşası ve çatışma sonrası istikrar teorisi, güvenlik sektörü reformu (SSR) teorisi ve Türkiye'nin dış politikasında güvenlik ile insani diplomasi arasındaki ilişki. Bu çerçeve hem devlet inşası hem de SSR literatürü içinde TÜRK SOM modelinin konumunu netleştirirken, Türkiye'nin

melez yaklaşımını diğer küresel modellerle karşılaştırmalı bir bağlamda ele almaktadır.

a. Devlet İnşası ve Çatışma Sonrası İstikrar

Devlet inşası, çatışmanın ardından yeniden ortaya çıkan toplumlarda meşruiyetin, kapasitenin ve temel kamu hizmetlerinin (güvenlik, hukukun üstünlüğü ve çeşitli hizmetler gibi) yeniden tesis edilmesini içeren karmaşık bir süreçtir. Literatürde, Weber'in tanımladığı temel işlevlerini yerine getiremeyen bir devleti tanımlamak için “başarısız devlet” terimi kullanılmaktadır. Rotberg (2004, s. 9), bu durumu “devletin vatandaşlarına temel siyasi malları sunamama durumu” olarak detaylandırarak Somali'yi bunun en iyi örneği olarak göstermektedir “Ortak bir dil, din ve milliyetçilik geçmişine sahip bir ulus devlet olmasına rağmen, Somali 1980'lerin sonlarında başarısızlığa uğradı ve ardından çöktü” (Rotberg, 2004, s. 11). Zartman (1995, s. 5), çöküşü “devletin artık bir devlet olarak tanımlanamadığı bir durum” olarak tespit etmekte ve toparlanmanın ancak yerel sahiplenme ile mümkün olabileceğini vurgulamaktadır.

Çatışma sonrası istikrar aşamasında devletin yeniden inşası, “liberal barış inşası” modeline yöneltilen eleştiriler ışığında yeniden şekillenmiştir. Paris (2004) hızlı liberalleşmeye odaklanmak yerine kurumsal kapasitenin güçlendirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Somali'de bu çaba, klan temelli sistemlerden kaynaklanan istikrarsızlıktan etkilenmektedir. Etkili devlet inşası, güvenlik ve meşruiyetin eşzamanlı olarak güçlendirilmesini gerektirmektedir. Menkhaus (2003; 2007), Somali'de “hükümet olmaksızın yönetim” fikrinin, resmi bir devletin yokluğunda yerel klan mekanizmalarının (xeer sistemi) düzeni nasıl sağladığını gösterdiğini belirtmekte ve

klanlar arasındaki rekabetin merkezi bir otoritenin kurulmasını engellediğini vurgulamaktadır. Bu çerçevede, devlet inşası sadece kurumsal kapasitenin geliştirilmesinden öteye giderek, aynı zamanda kapsayıcılık, kademeli ilerleme ve iç sahiplenme ilkelerine bağlı kalınmasını da gerektirmektedir (OECD, 2011).

b. Güvenlik Sektörü Reformu (SSR)

Güvenlik sektörü reformu, ordunun, polisin, istihbarat kurumlarının ve yargı kurumlarının demokratik denetim altında faaliyet göstermelerini, insan haklarını korumalarını ve verimli bir şekilde çalışmasını sağlamak üzere tasarlanmış kapsamlı bir stratejidir. OECD-DAC'ye (2005, s. 20) göre, SSR, “demokratik normlar, insan hakları ve hukukun üstünlüğü çerçevesinde güvenlik ve adaleti sağlamak” olarak tanımlanmaktadır ve üç temel bileşeni vurgulamaktadır: kapsamlı bir kurumsal çerçeve, güvenlik kurumlarının yönetimi ve profesyonel, hesap verebilir güvenlik güçleri. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin 2008 tarihli raporu (S/2008/39), SSR'yi “barış ve kalkınmanın garantisi” olarak nitelemekte ve yerel sahiplenmenin önemini vurgulamaktadır: “Uluslararası desteğe ulusal aktörler tarafından öncülük edilmeli ve ulusal bağlama uygun olmalıdır.”

Somali'de Güvenlik Reformu Girişimi (GSR), AMISOM/ATMIS ve çeşitli çok taraflı girişimler aracılığıyla hayata geçirilmiştir; ancak bu girişimin etkinliği, koordinasyon sorunları, yetersiz finansman ve yapısal zorluklar nedeniyle engellenmiştir. Williams ve Elmi'ye (2023, s. 12–15) göre, önemli engeller arasında klan temelli bağlılıklar, düzensiz maaş ödemeleri, hayalet askerlerin varlığı ve siyasi müdahale yer almaktadır. Ayrıca, Uluslararası Kriz Grubu'nun (2022; 2023)

raporları, uluslararası ortaklar arasındaki stratejik uyumsuzluğun Somali Ulusal Ordusu'nun parçalanmasını daha da şiddetlendirdiğini vurgulamaktadır. Bu durumda GSR, sadece askeri kapasitelerin artırılmasından ibaret değildir; polis, istihbarat, yargı ve sivil denetim sistemlerinin entegre bir şekilde işleyişini gerektirmektedir (Sedra, 2016).

c. Türkiye'nin Dış Politikasında Güvenlik ve İnsani Diplomasi Arasındaki Bağlantı

Türkiye'nin Somali'deki varlığı, geleneksel Batı merkezli küresel güvenlik müdahalesi (GSR) çerçevelerinden farklı bir “melez” stratejiyi ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, insani diplomasiyi güvenlik kapasitelerinin güçlendirilmesiyle birleştirmektedir. Akpınar (2013, s. 736), Türkiye'nin Somali'deki barış inşası çabalarını “insani diplomasinin sınırlarını zorlayan bir örnek” olarak tanımlamakta ve “kurtarıcı değil, işbirlikçi” olma fikrine odaklanarak yumuşak güçten stratejik derinliğe doğru kayışı vurgulamaktadır. Siradag (2022, s. 389–404), bu stratejiyi “insani diplomasi ilkeleriyle askeri kapasite artırmanın birleşimi” olarak tanımlamakta ve TÜRK SOM'un kurulmasını Türkiye'nin bir güvenlik aktörü olarak rolünün somutlaşması olarak değerlendirmektedir.

Rossiter ve Cannon (2019, s. 167), TÜRK SOM'u bir “eğitim tesisi” olarak tanımlayarak, “üs” teriminin yanlış bir adlandırma olduğunu savunarak, bunun Türkiye'nin uzun vadeli ortaklıklar kurma ve kapasite aktarımı stratejisini yansıttığını öne sürmektedir: “SNA'nın eğitimi, Türkiye'nin ülkedeki dış politika hedefleriyle uyumludur.” Bu yaklaşım, İslami dayanışma retoriğine ve kalıcı ortaklıklara odaklanarak kendisini OECD-DAC ve BM standartlarından ayırmaktadır; ancak koordinasyon, hesap verebilirlik ve

sürdürülebilirlik konusunda bazı çevrelerce eleştirilere maruz kalmaya devam etmektedir (Akpınar, 2021; Middle East Institute, 2021). Teorik çerçeve, TÜKSOM örneğinin hem devlet inşası hem de GSR literatüründeki bir eksikliği giderdiğini göstermektedir: Türkiye, sürdürülebilirlik ve yerel sahiplenme ile ilgili tipik teorik sorunlarla karşılaşsa da geleneksel donör çerçevelerinden farklı bir “insan merkezli melez barış inşası” modelini benimsemiştir.

Tarihsel Gelişim: Somali’de Güvenlik Açığı ve Dış Müdahaleler (1991-2011)

Bu bölüm, 1991-2011 dönemini kapsayarak Somali’deki güvenlik açığının kökenlerini, iç savaşın klan temelli dinamiklerini, uluslararası müdahalelerin evrimini ve başarısızlık nedenlerini incelemekte; ardından Türkiye-Somali ilişkilerinin 2011 öncesi sınırlı niteliğini ele almaktadır. Söz konusu tarihsel süreç, 2011 Ağustos’unda gerçekleştirilen Erdoğan ziyaretiyle başlayan dönüm noktasını anlamak açısından zorunlu bir arka plan sunmaktadır.

a. İç Savaş ve Klan Tabanlı Çatışmalar

Somali’nin modern devlet yapısının çöküşü, 1991’de Siad Barre hükümetinin devrilmesiyle başlamış ve ülkeyi yıllarca sürececek bir kargaşaya sürüklemiştir. Barre 1969’da askeri bir darbeyle iktidarı ele geçirmiş ve yirmi yılı aşkın bir süre otoriter bir yönetim sergilemiştir. Bununla birlikte, 1980’lerin sonlarında rejimin klan temelli muhalefete karşı uyguladığı baskıcı önlemler bir iç savaşı tetiklemiştir (Lewis, 2008, s. 78–82). Ocak 1991’de, Birleşik Somali Kongresi (USC) liderliğindeki silahlı grupların Mogadişu’yu ele geçirmesinin ardından Barre ülkeyi terk etmek zorunda kalmış; ancak USC içindeki iç çekişmeler—özellikle Hawiye klanının iki lideri olan

General Muhammed Farah Aydid ile Ali Mahdi Muhammed arasındaki çatışma—kısa sürede başkentte yıkıcı bir iktidar mücadelesine dönüşmüştür (Compagnon, 2013, s. 34–37).

Somali toplumunun klan temelli yapısı çatışmanın temel dinamiklerini oluşturmuştur. Ülke, Darod, Hawiye, Dir ve Rahanweyn olmak üzere dört ana klan ve bunların alt klanlarından oluşan karmaşık bir sosyal hiyerarşiye sahiptir. Menkhaus (2003, s. 408) klan sistemini “hem bir sosyal örgütlenme aracı hem de siyasi rekabetin temel unsuru” olarak tanımlamaktadır. Barre rejimi, otoritesini sürdürmek için klanlar arasında “böl ve yönet” yaklaşımını benimsemiştir; bu taktik, klanlarla ilgili kalıcı kırılmalıklar yaratmıştır (Lewis, 2008, s. 85). 1991–1992 yıllarında Mogadişu’daki Hawiye grupları arasındaki çatışmalar, şehrin yıkılmasına ve yüz binlerce kişinin hayatına mal olmuştur (Compagnon, 2013, s. 41–43).

Bu dönem boyunca, 1991’de bağımsızlığını ilan eden ve nispeten istikrarlı bir yönetim yapısı kuran kuzeybatıdaki Somaliland ile 1998’de kendisini özerk bölge ilan eden kuzeydoğudaki Puntland gibi çeşitli bölgesel yönetimler ortaya çıkmıştır (Hersi, 2021, s. 56–58). Bu gelişmeler, Somali’nin “başarısız devlet” olarak nitelendirilmesinin ülke genelinde tutarlı olmadığını göstermektedir; belirli bölgelerde alternatif yönetim modelleri etkili bir şekilde yerleşmiştir (Roele, 2021, s. 630–632). 1991–1992 yıllarındaki kıtlık, tahıl üretim bölgelerini tahrip eden çatışmalarla daha da kötüleşmiştir. Birleşmiş Milletler’e göre bu dönemde, yaklaşık 300.000 kişi açlık ve şiddet nedeniyle hayatını kaybetmiştir (BM, 1992, s. 5).

Somali İç Çatışmasının Temel Kronolojisi (1969-2004)	
Tarih	Olay
1969	General Siad Barre askeri darbeye iktidara geldi; 21 yıl sürecek MOD klan diktatörlüğünün temelleri atıldı.
1977-1978	Ogaden Savaşı: Somali Etiyopya karşısında yenilgiye uğradı; Barre'nin itibarı ciddi biçimde sarsıldı.
1981	Somali Ulusal Hareketi (SNM) kuruldu; Isaaq klanları Barre rejimine karşı örgütlü silahlı direnişe başladı.
1988	Hargeysa'nın bombalanması: Barre rejimi kuzeybatıyı tahrip etti; tahminen 200.000 Isaaq sivil hayatını kaybetti.
27 Ocak 1991	Barre Mogadişu'dan kaçtı; Somali devleti fiilen çöktü, iktidar boşluğu klan milisleriyle doldu.
Kasım 1991-Mart 1992	Aydid ve Ali Mahdi güçleri arasındaki Mogadişu çatışmalarında 14.000'den fazla kişi öldü.
Aralık 1992	UNITAF (ABD öncülüğünde) konuşlandı; insani yardım koridorlarını açmak amacıyla 37.000 personel sahaya indi.
3-4 Ekim 1993	Kara Şahin Düşüyor: Mogadişu Muharebesi'nde 18 ABD askeri hayatını kaybetti; 1994'te çekilme kararı alındı.
2000	Arta Barış Konferansı (Cibuti): Geçici Ulusal Hükümet kuruldu; iç meşruiyet kısa sürede zayıfladı.
2004	Somali Federal Geçiş Hükümeti (TFG) oluşturuldu; kapasite ve meşruiyet sorunları sürdü.

b. Uluslararası Toplumun Müdahaleleri ve Başarısızlıklar

Somali'deki insani krize yanıt olarak, uluslararası toplum, Aralık 1992'de BM Güvenlik Konseyi'nin 794 sayılı Kararı ile yetkilendirilen Birleşmiş Milletler Entegre Görev Gücü'nü (UNITAF) kurmuştur. ABD'nin liderliğinde, 37.000 askerden oluşan UNITAF, insani yardımın güvenli bir şekilde dağıtılmasını sağlamış ve kıtlığın kısmen hafifletilmesine katkıda

bulunmuştur (Drysedale, 1994, s. 112–115). Mayıs 1993'te başlayan UNOSOM II misyonu, insani yardım sağlamaktan istikrarlı bir devlet kurmaya doğru bir geçiş yapmayı amaçlamış; merkezi hükümeti yeniden kurmak, bir polis gücü oluşturmak ve altyapıyı yeniden inşa etmek dahil olmak üzere çeşitli sorumluluklar üstlenmiştir (Drysedale, 1994, s. 118–120).

UNOSOM II'nin en büyük başarısızlığı, Haziran 1993'te Pakistan birliklerine

düzenlenen saldırının ardından BM'nin General Aidid'in fraksiyonunu hedef almasıyla tarafsızlığını yitirmiş olmasıdır. Genel olarak "Black Hawk Down" olayı olarak anılan 3 Ekim 1993 tarihli Mogadişu Savaşı, 18 Amerikan askerinin ölümüne yol açmış; bu olay, ABD'nin geri çekilmesini ve UNOSOM II'nin sonunu tetiklemiştir (Bowden, 1999, s. 78–82). Paris'e (2004, s. 45) göre, bu müdahale "uluslararası aktörlerin yerel dinamikleri göz ardı etmelerinin nasıl felakete yol açabileceğinin en çarpıcı örneğidir.". Mart 1995'te UNOSOM II'nin sona ermesinin ardından, Somali uluslararası toplum tarafından büyük ölçüde kendi başına bırakılmış; bu boşluk, 2006'da İslam Mahkemeleri Birliği'nin (ICU) ortaya çıkması ve daha sonra El-Şebab'ın kurulmasıyla doldurulmuştur (Hansen, 2013, s. 56–65).

2007 yılında kurulan Afrika Birliği Somali Misyonu (AMISOM), Geçiş Dönemi Federal Hükümeti'ni (TFG) desteklemek amacıyla oluşturulmuş ve 2010 yılında El Şebab'a karşı askeri harekâtını başlatmıştır (Williams, 2018, s. 23–25). Bununla birlikte, AMISOM personel eksikliği, lojistik zorluklar ve zayıf koordinasyon nedeniyle tam bir başarı elde edememiştir (ICG, 2012, s. 8–10).

c. 2011 Öncesi Türkiye-Somali İlişkileri

2011 yılından önce Türkiye ile Somali arasındaki ilişkiler, siyasi veya askeri bir etkileşimin neredeyse hiç olmadığı, seyrek diplomatik temaslar ve insani yardımdan ibaretti. Diplomatik ilişkiler, Somali'nin bağımsızlığıyla aynı zamana denk gelen 1960 yılında başlamıştır. Ancak 1991'de iç savaşın patlak vermesinin ardından Mogadişu'daki büyükelçilik kapatılmış ve iletişim Nairobi üzerinden yürütülmüştür (Wheeler, 2011, s. 48–49).

2000'lerin başında Türkiye'nin dışı açılma girişimlerinin etkisiyle Afrika'ya olan ilgide yaşanan artışa rağmen, Somali hedef ülkeler arasında öncelikli bir yer almamıştır (Özkan, 2012, s. 34–36). 2005 ile 2010 yılları arasında Türk Kızılayı ve TİKA sağlık, eğitim ve altyapı alanlarında küçük çaplı projeler hayata geçirmiş; ancak bu çabalar organize bir işbirliği çerçevesine dönüşmemiştir (TİKA, 2010, s. 12–14). 2009 yılında Türkiye, Geçiş Dönemi Federal Hükümeti ile diplomatik ilişkilerini yeniden kurmuş ve 2010 yılında Mogadişu'daki büyükelçilik açmıştır (Özkan & Orakçı, 2015, s. 345). Bu adım, diğer birçok ülkenin güvenlik sorunları nedeniyle Mogadişu'da diplomatik misyon bulundurmaktan kaçındığı bir dönemde dikkate değer bir çaba olarak değerlendirilmiştir (Wheeler, 2011, s. 49).

Savunma sektöründe, 2010 yılında imzalanan Askeri Alanda Eğitim, Teknik ve Bilimsel İşbirliği Anlaşması teorik bir temel oluşturmuş olsa da somut adımlar atılmamıştır (Rossiter & Cannon, 2019, s. 172). Akademik tartışmalarda, 2011 öncesindeki dönem Türkiye'nin Afrika stratejisinin başlangıç aşaması olarak nitelendirilmektedir; önemli dönüşüm Erdoğan'ın Ağustos 2011'de Mogadişu'ya yaptığı ziyaretle başlamıştır (Özkan, 2012, s. 42; Stearns & Sucuoglu, 2017, s. 1).

TÜRK SOM'un Kuruluşu, Yapısı ve Misyonu

Bu bölümde, Türkiye'nin Somali'deki güvenlik faaliyetlerine ilişkin çerçeve olan TÜRK SOM, üç analitik bakış açısı üzerinden incelenmektedir: kuruluş süreci ve stratejik hedefler, fiziki tesisleri, eğitim kapasiteleri ve örgütsel yapısı ile eğitim programlarının kapsamı, geliştirilen operasyonel kapasiteler ve 2024 sonrası misyonun genişleyen boyutları. Bu üç boyut,

TÜRK SOM'u salt bir ikili anlaşma metninden somut bir kurumsal gerçekliğe dönüştürmektedir. Bu vaka çalışması, akademik literatürde diğer modellerle birlikte kavramsallaştırılabilir ve değerlendirilebilir.

a. Kuruluş Süreci ve Stratejik Hedefler

TÜRK SOM'un kurulması tek bir kararın sonucu değil, birbirini pekiştiren bir dizi kapsamlı ikili hukuki anlaşmanın neticesidir. Daily Sabah ve Anadolu Ajansı'nın (2025) derlediği resmi zaman çizelgesine göre, bu gelişmedeki başlıca hukuki dönüm noktaları şu şekilde özetlenmektedir: 2010 yılında Türkiye ile Somali arasında "Askeri Eğitim, Teknik ve Bilimsel Alanlarda İşbirliği Çerçeve Anlaşması" imzalanmış, bunu 2012 yılında "İkili Askeri Eğitim İşbirliği Anlaşması" izlemiştir. Ardından 2014 yılında "Türk Görev Gücü Protokolü" yürürlüğe girmiş; bu protokol 2015 yılında Türkiye Bakanlar Kurulu kararıyla resmileştirilmiştir. TÜRK SOM, 30 Eylül 2017 tarihinde resmen faaliyete geçmiş ve son olarak, Şubat 2024'te on yıllık "Savunma ve Deniz İşbirliği Çerçeve Anlaşması" imzalanmıştır (Al Jazeera, 2024; Trends Research & Advisory, 2024). Bu yasal çerçeve, TÜRK SOM'un sadece bir üssün kurulması olmadığını, iki ülke arasındaki kapsamlı müzakerelerin ve kurumsallaştırma çabalarının bir sonucu olduğunu göstermektedir.

TÜRK SOM inşaat projesi Mart 2015'te başlamış ve yaklaşık 50 milyon dolarlık bir maliyetle tamamlanmıştır (USIP, 2020, s. 12; TRT World, 2017). Tesis, 30 Eylül 2017 tarihinde Somali Başbakanı Hassan Ali Khaire ve Türk Genelkurmay Başkanı General Hulusi Akar'ın katılımıyla açılmıştır (Al Jazeera, 2017; Reuters, 2017). Etkinlik sırasında General Akar'ın yaptığı açıklamalar, misyonun özünü ve hedeflerini

özetlemektedir: "Burası Türkiye dışındaki en büyük eğitim üssüdür. Türk hükümeti ve ordusu, Somali'deki kardeşlerimize ihtiyaç duydukları her türlü desteği sağlayacaktır." (Akar, Al Jazeera, 1 Ekim 2017).

O dönemde Somali Başbakanı olan Khaire de tören sırasında üssün amacına ulusal bir yükümlülük olarak değinmiştir: "Bu akademi, ordumuzu güçlendirme kararlılığımızın somut bir ifadesi niteliğindedir. Bu akademi, klan bağlılıklarına dayalı olmaktan ziyade Somali halkını temsil eden, iyi eğitilmiş kuvvetler yetiştirme konusundaki kararlılığımızı yansıtmaktadır" (Reuters, 2017). Bu iki açıklama, TÜRK SOM'un hem Türkiye'nin stratejik taahhüdünü hem de Somali'nin ulusal güvenlik kapasitesini geliştirme ihtiyacını açıkça ortaya koymaktadır.

TÜRK SOM'un kurulması sırasında belirlenen stratejik hedefler, üç aşamalı bir çerçeve içinde değerlendirilebilir. Demirtaş ve Pirinççi'nin (2024) Insight Turkey dergisinde yayınlanan kurumsal analizinde özetlendiği üzere, bu hedefler şunlardır: ilk olarak, Somali Ulusal Ordusu'nun (SNA) El Şebab'a karşı operasyonel kapasitesini artırmak; ikincisi, Somali devletinin güvenlik kurumlarının orta vadede işlevsel olmasını sağlamak ve böylece dış yardıma olan bağımlılığı azaltmak ve son olarak, TÜRK SOM'u savunma sanayi ihracatı, denizcilik ortaklıkları ve enerji kaynaklarına erişim için bir üs haline getirerek Türkiye'nin Afrika Boynuzu'ndaki stratejik konumunu güçlendirmektir (Demirtaş ve Pirinççi, 2024, s. 112–115). Bu hedef hiyerarşisi, TÜRK SOM'u salt insani bir yardım kurumu olmaktan çıkararak Türkiye'nin bölgesel güç projeksiyonunun kurumsal omurgası olarak konumlandırmaktadır.

Uluslararası Kriz Grubu'nun (2012, s. 7) yaptığı ilk değerlendirmede, Türkiye'nin Somali'ye yönelik yaklaşımının güvenliği ön plana çıkaracak şekilde geliştiği ve kendisini "korkulan değil, örnek alınan" bir yabancı aktör olarak konumlandığı belirtilmiştir. Bu stratejik duruş, TÜRK SOM'un çok taraflı bir girişimin parçası olarak değil, Somali hükümeti ile ikili anlaşmalar çerçevesinde organize edilmesini sağlamıştır. Rossiter ve Cannon (2019, s. 171) bu kararın AMISOM/ATMIS gibi çok aktörlü çerçevelerde var olan koordinasyon zorlukları ve Somali kamuoyunda ortaya çıkan meşruiyet boşluğu konusundaki anlayıştan etkilendiğini vurgulamaktadır.

Kasapoğlu (2020) Jamestown Vakfı için hazırladığı analizde, TÜRK SOM'u Türkiye'nin Afrika'daki askeri varlığı için sadece bir üs değil, aynı zamanda benzersiz bir "askeri nesil yetiştirme" girişiminin merkezi olarak değerlendirmektedir. Kasapoğlu (2020) bu bakış açısını şöyle ifade etmektedir: "Somali'de Türkiye sadece ileri üsler kurmakla kalmıyor, daha da önemlisi yeni mezunları eğitiyor ve Somali'nin geleceğini etkilemeyi amaçlayan

yeni bir askeri-sosyal kimlik yaratıyor." Bu bakış açısı, TÜRK SOM'u diğer küresel eğitim girişimlerinden açıkça ayırmaktadır: Türkiye sadece teknik beceriler kazandırmakla kalmamakta, aynı zamanda kendine özgü bir askeri kültür ve kimlik de aktif olarak geliştirmektedir.

Siradag (2022, s. 393) bu meşruiyetin "İslami dayanışma, kolektif bir tarihsel hafıza ve insani krizler sırasında ortaya çıkan fedakârlık ruhu"na dayandığını belirtmektedir. Buna karşılık, Rossiter ve Cannon (2019, s. 170–172) TÜRK SOM'un geleneksel askeri üs modellerinden üç temel farkını ortaya koymaktadır: Birincisi, çok taraflı bir misyon çerçevesinden ziyade, doğrudan Somali hükümeti ile yapılan ikili anlaşmalardan kaynaklanmaktadır. İkincisi, sadece askeri eğitimi değil, aynı zamanda insani yardımı, altyapı girişimlerini ve kalkınma projelerini de entegre eden çok işlevli bir tesis olarak yapılandırılmıştır. Son olarak, genellikle Batılı kuruluşlarla ilişkilendirilen "sömürgeci müdahale"nin tarihsel algısından büyük ölçüde kopuk bir meşruiyete dayanmaktadır.

TÜRK SOM'un Kuruluşuna Giden Temel Hukuki ve Diplomatik Dönüm Noktaları (2010–2024)

Mayıs 2010 — Türkiye-Somali Askeri Eğitim, Teknik ve Bilimsel İş Birliği Çerçeve Anlaşması imzalandı; TÜRK SOM'un hukuki temeli atıldı.

Ağustos 2011 — Erdoğan'ın tarihi Mogadişu ziyareti; insani angajmandan stratejik ortaklığa geçişin sembolik dönüm noktası.

2012 — İkili Askeri Eğitim İş Birliği Anlaşması imzalandı; eğitim faaliyetlerine somut hukuki dayanak oluşturuldu.

2013 — Mogadişu Havalimanı işletmesi Türk şirketi Favori LLC'ye devredildi.

2014 — Türk Görev Kuvveti Protokolü imzalandı; TÜRK SOM inşaatının zeminini hazırladı.

2014 — Mogadişu Limanı işletmesi Türk şirketi Albayrak Group'a devredildi.

Mart 2015 — TÜRK SOM inşaatı başladı; yaklaşık 50 milyon USD yatırım.

2015 — Türkiye Bakanlar Kurulu, Türk Görev Kuvveti Protokolü'nü onayladı.

30 Eylül 2017 — TÜRK SOM'un resmi açılış töreni; Türkiye'nin yurt dışındaki en büyük askeri üssü faaliyete geçti.

Nisan 2019 — İlk Piyade Taburu mezuniyet töreni; 152 subay ve astsubay sahaya indi.

2021 — Türkiye'de eğitilen ilk Somalili kadın polis özel harekât grubu Mogadişu'ya ulaştı.

2022 — Gorgor kuvvetleri Galguduud operasyonlarına katıldı; ilk büyük ölçekli operasyonel sahaya iniş.

Şubat 2024 — On yıllık Savunma ve Denizcilik İş Birliği Çerçeve Anlaşması imzalandı.

Nisan 2024 — 500 ilave Türk kontraterör personeli konuşlandırıldı; toplam birlik ~800'e ulaştı.

Temmuz 2024 — TBMM, 2.500 personele kadar konuşlandırma için iki yıllık yetki verdi.

Ekim 2025 - 300+ Somalili polis Türkiye’de eğitildi; haramiler güçleri genişletildi.

Ocak 2026- 20. Kartal (Gorgor) Taburu mezuniyet töreni

b. TÜRK SOM'un Yapısı ve Kapasitesi

TÜRK SOM, Aden Abdulle Uluslararası Havalimanı'nın 20 kilometre güneyinde ve Mogadişu'nun güneybatısında yer almakta olup, yaklaşık 400 hektarlık (4 km²) bir alanı kaplamaktadır. Bu tesis, Türkiye'nin yurt dışında kurduğu en büyük askeri eğitim tesisidir (Rossiter ve Cannon, 2019, s. 169; Wikipedia, 2025). Raporlara göre üssün inşaat maliyeti 50 milyon doları aşmıştır (USIP, 2020, s. 12; TRT World, 2017).

Üssün fiziki tesisleri modern askeri eğitim alanları için gerekli tüm unsurları içermektedir. Kapalı ve açık eğitim alanları, atış poligonları, derslikler, yaşam alanları, sağlık merkezi, yemekhane ve idari binaların yanı sıra hem Türk kuvvetlerinin hem de eğitim gören Somalili askerlerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere konaklama tesisleri de inşa edilmiştir (Anadolu Ajansı, 2017). “Anadolu Kışlası” olarak bilinen merkezi tesis, Somali Ulusal Ordusu'nun örgütsel büyümesini desteklemektedir (Turkey Today, 2025). Üssün kurulmasına Türk inşaat şirketleri de katılmış, altyapı çalışmalarında Türkiye'den temin edilen malzeme ve ekipman kullanılmıştır.

TÜRK SOM'a atanan Türk askeri personel sayısı, zaman zaman ortaya çıkan ihtiyaçlara bağlı olarak değişiklik göstermiş olup, 2017 ile 2024 arasındaki dönemde genellikle 200 ila 300 subay, astsubay ve uzman eğitim personelinden oluşmuştur (Rossiter ve Cannon, 2019, s. 170). Nisan

2024'te 500 kişilik ek bir Türk terörle mücadele birliği gönderilmiş ve Temmuz 2024'te Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 2.500 kişiye kadar personel konuşlandırılmasına ilişkin verdiği iki yıllık yetkinin ardından toplam sayı 800 civarına ulaşmıştır (Garowe Online, 2024; Daily Sabah, 2025). Eğitim ekibi, Türk Kara Kuvvetleri Komutanlığı'ndan özel olarak seçilen ve Somali'de görev yapmaya hazırlanan personelden oluşmaktadır. Somali askerleri temel Türkçe dil eğitimini tamamladıktan sonra eğitim Türkçe olarak verilmektedir. Hem sınıf ortamında hem de pratik eğitim tatbikatları sırasında simultane çeviri hizmeti sunulmaktadır (Millî Savunma Bakanlığı, 2023).

TÜRK SOM'un eğitim kapasitesine ilişkin tahminler kaynaklara göre farklılık gösterse de 2017'den 2025'e kadar bu tesiste eğitilen Somali güvenlik güçlerinin toplam sayısının 16.000 ile 25.000 arasında olduğu konusunda genel bir mutabakat vardır (Africa Defense Forum, 2025; Inside Somalia, 2026; USIP, 2020, s. 13). Hiraal Enstitüsü'ne (2022, s. 8) göre, bu rakam 2022 itibarıyla 20.000'i aşmıştır. Eğitim programları, temel askeri becerilerin yanı sıra piyade, komando, keskin nişancı, patlayıcı madde imha (EOD), istihbarat, iletişim ve lojistik gibi uzmanlık alanlarını da kapsayan çok kademeli bir formatta düzenlenmektedir (Millî Savunma Bakanlığı, 2023).

TÜRK SOM'da eğitimi tamamlayan birlikler arasında, adı yerel dilde “Kartal” anlamına

gelen Gorgor Komando Tugayları öne çıkmaktadır. Haziran 2023 itibarıyla toplam dokuz Gorgor Komando Tugayı hem TÜRK SOM tesisinde hem de Isparta'da bulunan Komando ve Terörle Mücadele Eğitim Komutanlığı'nda eğitim almıştır (Trends Research & Advisory, 2024, s. 5; Wikipedia, 2025). Eğitim programı iki aşamaya ayrılmıştır: adaylar önce TÜRK SOM tesisinde üç aylık temel eğitimi tamamlamakta, ardından komando operasyonları, özel operasyonlar, şehir savaşı ve IED'lere karşı stratejiler konusunda daha ileri düzeyde hazırlık yapmak üzere Isparta'daki ileri eğitim merkezine gönderilmektedir (Kasapoğlu, 2020).

Somali Ulusal Ordusu'nun en önemli gücü olarak görev yapan bu birimler, El-Şebab'a karşı yürütülen saldırı operasyonlarının

temelini oluşturmaktadır (Hiraal Enstitüsü, 2022, s. 9). Gorgor birimlerinin eğitiminin Türkiye'nin terörle mücadele uzmanlığından, özellikle de PKK'ya karşı mücadelede geliştirilen komando eğitim tekniklerinden etkilendiği gözlemlenmiştir (Rossiter ve Cannon, 2019, s. 174).

Levy (2025) tarafından Washington Enstitüsü adına yürütülen karşılaştırmalı bir değerlendirmede, Gorgor tugaylarının sergilediği yetkinlik düzeyi, "ölçeklenebilirlik açısından ABD'nin Danab programının hemen arkasında yer alırken, siyasi amaçlarla kullanılmaya daha yatkındır." Bu karşılaştırmalı değerlendirme, TÜRK SOM'un hem avantajlarını hem de yapısal zayıflıklarını ortaya koymaktadır.

Eğitim Aktörü	Temel Özellikler ve Yapısal Konumlama
Türkiye — TÜRK SOM	İkili zemin; ~400 hektar; 1.500 kapasite; ~800 Türk personel (2025); Gorgor + Haramad + Deniz; 50M\$ yatırım
ABD — Danab Programı	AFRICOM koordinasyonu; küçük ölçek-yüksek kalite; özel kuvvetler odaklı; bağımsız komuta yapısı
BAE — Özel Kuvvetler	Mogadişu'da tesis; elit model; geçmişte Türkiye ile stratejik rekabet; 2017 Somaliland anlaşması
AB — EUTM Somalia	Çok taraflı; geniş tabanlı temel eğitim; Mogadişu dışında sınırlı operasyonel varlık
ATMIS / AUSSOM	AB çatısında bölgesel katkı ülkeleri; finansman ve asker eksiklikleri; 2025 sonrası AUSSOM geçişi

Kaynak: Rossiter & Cannon (2019). *Insight Turkey*; USIP (2020); Hiraal Institute (2022); Anadolu Ajansı (2025-2026); Trends Research & Advisory (2024)

c. Misyonun Kapsamı

TÜRK SOM'un misyon kapsamı, askeri eğitim faaliyetleriyle sınırlı kalmamakta, Türkiye'nin Somali'deki "bütüncül" angajman modelinin bir parçası olarak sosyal, ekonomik ve altyapısal boyutları da içermektedir. Bu yaklaşım, Akpınar'ın (2021, s. 499) kavramsallaştırmasıyla "insan merkezli hibrit barış inşası" (human-centered hybrid peacebuilding) olarak tanımlanmaktadır.

Somali Ulusal Ordusu, faaliyetlerinin en kapsamlı ayağını oluşturan hem temel hem de ileri düzey askeri eğitim vermektedir. TÜRK SOM'da sunulan eğitim programları, sınıf ortamında teorik eğitim, pratik saha tatbikatları, nişancılık becerileri, komando eğitimi ve özel harekât eğitimini kapsamaktadır (Millî Savunma Bakanlığı, 2023). Eğitim müfredatı, Somali'nin karşı karşıya olduğu güvenlik sorunlarına, özellikle de El Şebab'ın kullandığı asimetrik savaş taktiklerine yönelik olarak özel olarak tasarlanmıştır. Hiraal Enstitüsü'ne (2022, s. 12) göre, TÜRK SOM'daki eğitim, Somali Ordusu içinde birlik uyumunu güçlendirmede ve geleneksel klan bağlılıklarının ötesine geçen profesyonel bir askeri ruh aşılama da önemli bir rol oynamıştır.

Askeri misyonun önemli bir bileşeni, kentsel güvenliği ve kamu düzenini sağlamak amacıyla kurulan Haramad (Çita) Özel Harekât Polisi birimleridir. Türkiye tarafından eğitilen ve donatılan bu özel polis birimi, iç güvenlik operasyonları yürütmekte ve askeri-polis entegrasyonunun geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır (SDE, 2024). Bu girişimin dikkate değer bir normatif başarısı, güvenlik sektörüne cinsiyet eşitliğinin dahil edilmesidir. 2021 yılında, Türkiye'de eğitim alan ilk Somali kadın polis memurları grubu,

Haramad'ın saflarına katılmak üzere Mogadişu'ya gelmiştir (Strategic Thinking Institute, 2021). Bu özellik, TÜRK SOM'u salt askeri bir eğitim yaklaşımından ayırmakta ve onu güvenlik sektörünün geliştirilmesine yönelik daha kapsamlı bir vizyonla ilişkilendirmektedir.

TÜRK SOM'un eğitim misyonu, sadece bireysel askerlerin eğitilmesinden öteye geçerek kurumsal kapasitelerin geliştirilmesine de odaklanmaktadır. Bu bağlamda, Somali Ulusal Ordusu için eğitim doktrininin oluşturulması, eğitmen eğitimi, lojistik sistemlerin geliştirilmesi ve komuta-kontrol yapılarının güçlendirilmesi gibi çeşitli alanlarda destek sağlanmaktadır (USIP, 2020, s. 13). Anadolu Ajansı (2025) tarafından derlenen resmi istatistiklere göre Türkiye, TÜRK SOM aracılığıyla örgütsel çabalar, eğitim programları, askeri altyapı geliştirme, lojistik sistemlerdeki iyileştirmeler ve görevde bulunan birimlere destek sağlanması alanlarında rol oynamaktadır.

TÜRK SOM misyonunun en dikkat çekici yönü, sadece askeri eğitimin ötesine geçen bir yönü, üs çevresinde ve Mogadişu genelinde yürütülen sosyal altyapı girişimleri aracılığıyla geliştirilen ilişkileridir. TİKA, AFAD, Türk Kızılayı ve İHH gibi kuruluşlar, TÜRK SOM ile işbirliği içinde üssün yakınında okullar, sağlık tesisleri, su kuyuları ve camiler inşa etmiş, mesleki eğitim programları düzenlemiş ve insani yardım sağlamıştır (TİKA, 2023, s. 18–22). Bu çabalar, yerel halk nezdinde Türk ordusunun meşruiyetini güçlendirmekte ve askeri eğitimin toplumsal kabulünü artırmaktadır.

Akpınar (2013, s. 738), bu kapsamlı yaklaşımın ardındaki stratejik mantığı şöyle açıklamaktadır: "İnsani diplomasi meşruiyetin temeli olarak işlev gördüğünde, dış politikanın güçlü bir aracı

haline gelebilir; Türkiye'nin Somali'deki girişimi, askeri eğitimi kalkınma girişimleriyle bütünleştirerek bu meşruiyeti resmileştirmeyi amaçlamaktadır.” Benzer şekilde, Rossiter ve Cannon (2019, s. 173), TÜRK SOM'un “sadece bir askeri üs olarak değil, aynı zamanda Türkiye'nin Somali'deki sivil ve askeri çabalarını koordine eden bir merkez olarak da” işlediğini belirtmektedir.

Deniz ve hava yeteneklerinin geliştirilmesi, özellikle 2024 yılından sonra misyonun önemli bir unsuru haline gelmiştir. Şubat 2024'te imzalanan Savunma ve Deniz İşbirliği Çerçeve Anlaşması, TÜRK SOM'un misyonunu niteliksel olarak yeni bir düzeye taşımıştır (Al Jazeera, 2024; Trends Research & Advisory, 2024). Donelli'nin (2024) belirttiği gibi, Türkiye'nin görevi Somali'nin 3.898 kilometrelik geniş kıyı şeridini korumak, deniz simülasyon teknolojisi sağlamak ve tersane tesisleri geliştirmektir. 2022 yılından bu yana Türk Silahlı Kuvvetleri, El Şebab'ı hedef almak için Akıncı ve Bayraktar TB2 insansız hava araçlarını kullanmaktadır; RUSI'nin (2025) analizinde, bu gelişmenin TÜRK SOM'u sadece bir eğitim merkezinden aktif bir operasyon merkezine dönüştürdüğü vurgulanmaktadır.

TÜRK SOM'un misyonunun temel unsurlarından biri bölgesel güvenlik dinamikleriyle olan ilişkileridir. Üs, yalnızca Somali Ulusal Ordusu'nu eğitmekle kalmayıp, ATMIS (eski adıyla AMISOM) çerçevesi altında bölgede bulunan Afrika Birliği güçleriyle koordinasyon sağlamak ve belirli operasyonel destek işlevlerini yerine getirmekle de görevlidir (Williams, 2018, s. 156). Bununla birlikte, TÜRK SOM çok taraflı kuruluşlarla sınırlı bir ilişki sürdürerek, ikili anlaşmalara dayalı kendine özgü konumunu korumaktadır. Bu kararın, ICG (2022, s. 16) tarafından vurgulanan “çeşitli

aktörlerin kendi çıkarlarına göre Somali ordusunun farklı kesimlerini desteklemesi” konusundaki endişeleri giderme arzusundan etkilendiği düşünülmektedir. Operasyonel etkinlik açısından, bu ortamda eğitilmiş birimlerin performansı somut ve ayrıntılı bir şekilde belgelenmiştir. Anadolu Ajansı'nın (2025) topladığı verilere göre, Türk komutası altındaki Gorgor güçleri ve Türk Silahlı Kuvvetleri'ne bağlı Özel Kuvvetler Taburları, 2023 yılından bu yana özellikle Galguduud ve Hirshebelde bölgelerinde geniş alanlar üzerinde hükümetin kontrolünü yeniden tesis etmeyi amaçlayan görevlerde aktif olarak yer almaktadır. Washington Enstitüsü'nden Levy'nin (2025) yaptığı karşılaştırmalı bir değerlendirme, Gorgor taburlarının ölçeklenebilirlik açısından bölgedeki en kapsamlı ve metodik bireysel eğitim programına sahip olduğunu göstermektedir.

Uygulama, Etkiler ve Zorluklar (2017-2026)

TÜRK SOM'un 2017'deki kuruluşundan 2026'ya kadar Somali'nin güvenlik sektörünün geliştirilmesindeki rolü, askeri kapasitedeki belirgin iyileşmeler, yapısal kısıtlamalar ve küresel jeopolitik rekabetin şekillendirdiği çok yönlü bir tablo ortaya koymaktadır. Bu bölümde, TÜRK SOM'un Somali Ulusal Kuvvetleri (SNF) üzerindeki somut etkileri, bölgesel güvenlik bağlamlarıyla ilişkisi, karşılaştığı başlıca engeller ve uygulama süreci boyunca maruz kaldığı eleştiriler incelenmektedir. 2024 döneminden sonra, özellikle deniz yetki alanı anlaşması bağlamında, TÜRK SOM'un misyonunun genişleyen kapsamı hem yeni fırsatlar hem de artan jeopolitik zorluklar sunmaktadır.

a. Somali Ulusal Ordusu (SNF) Üzerindeki Etkiler

TÜRK SOM'un Somali Ulusal Ordusu üzerindeki en önemli etkisi, eğitilen personel sayısı ve bu personelin operasyonel yeteneklerinin geliştirilmesidir. Raporlara göre, 2017 ile 2026 yılları arasında TÜRK SOM tarafından eğitilen Somali güvenlik personelinin toplam sayısı 20.000 ile 25.000 arasındadır. Bu, Somali Ordusu'nun toplam gücünün önemli bir bölümünü oluşturmaktadır ve TÜRK SOM'u ülkedeki en büyük ikili askeri eğitim girişimi haline getirmektedir (Hiraal Institute, 2022; Africa Defense Forum, 2025; Inside Somalia, 2026). Türk yetkililer, TÜRK SOM aracılığıyla eğitim alan asker sayısının 2017'den bu yana istikrarlı bir artış eğiliminde olduğunu ve 2025 yılına kadar Somali ordusunun yaklaşık üçte birinin Türkiye'den eğitim aldığını belirtmiştir (Washington Institute, 2024).

Gorgor (Kartal) Komando Tugayları TÜRK SOM'un Somali ordusuna yaptığı en önemli katkıdır. West Point Terörle Mücadele Merkezi'nin (CTC, 2024) bir raporunda, "TÜRK SOM bünyesinde eğitilen Gorgor komando tugayları, El Şebab'a karşı yürütülen konvansiyonel olmayan savaşta Somali ordusunun en etkili gücü ve temeli olarak kabul edilmektedir" denilmektedir (CTC, 2024, s. 14). Haziran 2023 itibarıyla dokuz Gorgor tugayının eğitilmiş olması, Somali ordusundaki neredeyse tüm seçkin birimlerin Türkiye'den eğitim aldığını göstermektedir (Trends Research & Advisory, 2024, s. 5). Bu birimler, 2022'den bu yana Galguduud ve Hirshabelle bölgelerinde El Şebab'a karşı yürütülen saldırı operasyonlarında başlıca muharebe gücü olmuştur (Anadolu Ajansı, 2025; İmgelem Dergisi, 2024).

Avrupa Birliği İltica Ajansı (EUAA, 2024) tarafından yayınlanan bir raporda şöyle belirtilmektedir: "Gorgor taburları, SNA'nın diğer birimlerine kıyasla üstün bir moral, disiplin ve operasyonel etkinlik sergilemektedir; Türk eğitim sisteminin, klan temelli sadakatlerin ötesine geçen profesyonel bir askerlik anlayışı geliştirmede oldukça etkili olduğu değerlendirilmektedir" (EUAA, 2024, s. 23). TÜRK SOM'daki eğitim programı iki aşamaya ayrılmıştır: adaylar ilk olarak üç aylık temel eğitimi tamamlamakta, ardından Isparta'daki Komando ve Terörle Mücadele Eğitim Komutanlığı'nda on haftalık ileri eğitim kursuna katılmaktadır (Anadolu Ajansı, 2022; Kasapoğlu, 2020).

TÜRK SOM'un etkisi, sadece personel sayısını artırmakla kalmamış; Somali Ulusal Ordusu'nun (SNA) kurumsal kapasitesinde niteliksel bir dönüşüm sağlamayı da hedeflemiştir. Jamestown Vakfı için hazırlanan bir analizde Kasapoğlu (2020), TÜRK SOM'un "sadece bir asker eğitimi programı değil, Somali ordusunun eğitim doktrinini, komuta ve kontrol çerçevesini ve askeri kültürünü değiştirmeyi amaçlayan kurumsal kapasite inşasına odaklanan bir proje" olduğunu açıklamaktadır (Kasapoğlu, 2020, s. 4). Bu bağlamda, Somali'de yerel eğitimcileri eğitmek üzere tasarlanmış programlar da TÜRK SOM girişimi kapsamında gerçekleştirilmiştir (Millî Savunma Bakanlığı, 2023). Somali-Türk Görev Gücü Komutanlığı'ndan (STGK) danışmanlar, Cumhurbaşkanlığı ve Savunma Bakanlığı düzeyinde, ayrıca Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Genelkurmay Başkanlıkları düzeyinde doğrudan danışmanlık görevleri yürütmektedir (İmgelem Dergisi, 2024).

TÜRK SOM'un SNA üzerindeki etkisi, deniz ve hava yeteneklerinin geliştirilmesinde de açıkça görülmektedir. Şubat 2024'te

imzalanan Savunma ve Deniz İşbirliği Çerçeve Anlaşması, Somali'nin 3.025 kilometre uzunluğundaki geniş kıyı şeridinin korunmasını, deniz simülasyon teknolojisinin edinilmesini ve tersane tesislerinin geliştirilmesini ele almaktadır (Donelli, 2024). 2022 yılından bu yana, Türkiye yapımı Bayraktar TB2 insansız hava araçları El Şebab hedeflerine yönelik operasyonlarda kullanılmakta ve Somali ordusunun operasyonel verimliliğini büyük ölçüde artırmaktadır (RUSİ, 2025). 2026 itibarıyla raporlar, Türkiye yapımı Akıncı İHA'larının Somali'de konuşlandırıldığını ve şu anda aktif olarak operasyonel kullanımda olduğunu göstermektedir (Defense Mirror, 2026).

TÜRK SOM'un SNA üzerindeki etkisini değerlendirirken dikkatli bir yaklaşım sergilenmesi gerekmektedir. Hiraal Enstitüsü'ne (2022, s. 12–15) göre, Somali ordusunun yeteneklerine ilişkin değerlendirmesinde, TÜRK SOM eğitiminin bireysel asker düzeyinde kayda değer iyileşmeler sağlamasına rağmen, klan temelli bölünmeler, maaş ödemelerindeki tutarsızlıklar ve hayali askerler sorunu dahil olmak üzere kurumsal düzeyde yapısal zorluklar devam etmektedir. Rapor şu yorumu içermektedir:

“Türkiye’den eğitim almış Gorgor birimleri, SNA’nın diğer birimlerine kıyasla operasyonel açıdan açıkça daha etkilidir. Bununla birlikte, bu birimler hâlâ toplam askeri gücün sadece küçük bir kısmını oluşturmaktadır. Ayrıca, terhis edildikten sonra eğitilmiş askerlerin yeniden entegrasyonunda karşılaşılan zorluklar, yetersiz lojistik destek sistemleri ve klan temelli bağlılıkların süregelen etkisi, eğitim alanındaki iyileştirmelerin sürdürülebilir bir şekilde uygulanmasını engellemektedir.” (Hiraal Institute, 2022, s. 14).

Uluslararası Kriz Grubu (ICG, 2023, s. 18–20), TÜRK SOM’un “Gorgor” gibi seçkin SNA birimlerinin yeteneklerini önemli ölçüde artırdığını, ancak ordunun genelinde henüz benzer düzeyde bir dönüşümün gerçekleşmediğini belirterek benzer bir değerlendirme sunmaktadır. ICG’ye (2023, s. 19) göre, “Türkiye’nin eğitim programı tek başına SNA’nın yapısal sorunlarını çözmek için yetersizdir; bu sorunların çözülmesi kapsamlı bir siyasi anlaşma ve sürdürülebilir bir finansman stratejisi gerektirir.”. Türk istihbarat değerlendirmeleri de SNA’nın dış desteğe bağımlı olmaya devam ettiğini ve ulusal güvenliği bağımsız olarak garanti edemediğini göstermektedir (Nordic Monitor, 2025).

b. Bölgesel Güvenlik Dinamikleri ile Etkileşim

TÜRK SOM’un bölgesel güvenlik meselelerine katılımı üç belirgin düzeyde değerlendirilebilir: Afrika Birliği misyonlarıyla işbirliği; diğer küresel aktörlerle (özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Arap Emirlikleri) rekabet ve işbirliği arasındaki etkileşim ve 2024’ten sonra imzalanacak deniz sınırı anlaşmasından kaynaklanacak jeopolitik sonuçlar.

Afrika Birliği’nin ATMIS misyonu ile TÜRK SOM arasındaki etkileşim, doğrudan işbirliği yerine birbirini tamamlayıcı nitelikte olmuştur. Williams (2018, s. 156), Somali’deki AMISOM faaliyetlerine ilişkin analizinde, “TÜRK SOM aracılığıyla sunulan Türkiye’nin ikili eğitim girişimleri, AMISOM’un karşılaştığı ‘nitelikli yerel ortak’ eksikliğini bir ölçüde gidermiştir” demektedir. " ICG (2022, s. 16), ATMIS’in 2024 sonuna kadar planlanan çekilmesinin ardından Somali’nin henüz kendi güvenliğini garanti edecek kapasiteyi

geliştirmedeğini vurgulayarak, TÜRK SOM'un bu geçiş aşamasında hayati bir destek rolü üstlendiğini belirtmektedir. Raporlar, Türkiye'nin ikili eğitim girişimlerinin 2025 yılında ATMIS'in yerini alan AUSSOM (Afrika Birliği Somali Destek ve İstikrar Misyonu) operasyonları boyunca devam ettiğini ve çok taraflı çerçeveye (Afrika Birliği, 2025) asgari düzeyde koordinasyon olduğunu göstermektedir.

Bölgesel güvenlik alanındaki en önemli gelişmelerden biri, TÜRK SOM'un diğer küresel aktörlerle, özellikle ABD ve BAE ile olan rekabetçi ve işbirliğine dayalı etkileşimleri bağlamında rolünün değerlendirilmesidir. Washington Enstitüsü için hazırlanan bir raporda Levy (2025), Gorgor taburlarını "ABD'nin Danab programının ölçeklenebilirliğini yansıtan, ancak siyasi amaçlar için kullanılmaya daha elverişli" bir yetenek düzeyi olarak nitelemektedir (Levy, 2025, s. 6). Bu gözlem, daha küçük ölçekli, yüksek kaliteli özel kuvvetler eğitime vurgu yapan ABD'nin Danab programı ile daha büyük ölçekli ancak siyasi etkiyi genişletme potansiyeline sahip Türkiye'nin TÜRK SOM modeli arasındaki farkı vurgulamaktadır.

BAE'nin Somali'deki varlığı, zaman zaman Türkiye'ninkiyle çelişiyor gibi görünmüştür. BAE, Somali federal hükümetini sürekli olarak desteklemiş olsa da Türkiye'nin Mogadişu'daki artan etkisiyle ilgili endişelerini dile getirmiştir (Horn Review, 2025). Özellikle 2017 ile 2020 yılları arasında BAE, Somaliland'ı hedef alarak Türkiye'nin Mogadişu'daki faaliyetlerine alternatif bir yaklaşım geliştirmeyi amaçlamıştır (Rossiter ve Cannon, 2019, s. 176–177). Bu rekabet, özellikle 2024'ten sonra, Somali'nin BAE'yi zayıflatmayı amaçlayan bir anlaşmayı Türkiye ile imzalamasının ardından önem kazanmış ve BAE'nin Somali güçlerine sağladığı mali ve

eğitim yardımı azalmaya yol açmıştır (Critical Threats Project / AEI, 2024). Türkiye-Somali anlaşmalarının bir sonucu olarak BAE, eğittiği 14.400 Somalili askere yaptığı aylık 256 dolarlık ek ödemeyi durdurmuştur (The Century Foundation, 2025).

Türkiye ile BAE'nin ideolojik farklılıkları, özellikle Somali'deki durumun içinde belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Türkiye federal hükümeti desteklerken, BAE ise federal eyaletleri destekleyen bir tutum sergilemektedir (Horn Review, 2025). Analistler bu rekabet ortamını, yerel güç odaklarının dış aktörleri birbirlerine karşı kışkırttığı bir "egemenlik pazarı" olarak tanımlamaktadır (Van den Berg & Meester, 2019).

2024 yılının şubat ayında imzalanan 10 yıllık Savunma ve Denizcilik İşbirliği Çerçeve Anlaşması, TÜRK SOM'un bölgesel güvenlikteki rolünü önemli ölçüde değiştirmiştir. Bu anlaşma, Türkiye'ye Somali'nin münhasır ekonomik bölgesindeki (MEB) deniz yetki alanının korunmasını denetleme yetkisi vermekte ve buna eşlik eden petrol ve gaz işbirliği anlaşmasıyla birlikte, Oruç Reis sismik araştırma gemisinin Somali kıyıları yakınlarında faaliyet göstermesine olanak sağlamaktadır (Trends Research & Advisory, 2024; Al Jazeera, 2024). Donelli (2024) bu gelişmeyi "Türkiye'nin yalnızca insani yardımdan somut bir stratejik ittifaka doğru kayışının en açık göstergesi" olarak değerlendirmektedir.

Bu bağlamda, TÜRK SOM'un kurulması, Türkiye'nin insani diplomasi alanındaki "yumuşak güç" rolünden "kinetik güvenlik sağlayıcısı" rolüne geçişini temsil etmektedir (Washington Institute, 2024). Bununla birlikte, bu anlaşmanın bölgesel sonuçları tartışma konusudur. Horn Review (2025), "Türkiye ile Somali arasındaki

denizcilik anlaşmasının, Kızıldeniz ve Aden Körfezi'nde tırmanan jeopolitik rekabetin yeni bir yönü olarak görülebileceğini; anlaşmanın diğer bölgesel aktörler (özellikle Mısır, Suudi Arabistan ve BAE) tarafından çeşitli şekillerde yorumlanabileceğini" belirtmektedir (Horn Review, 2025, s. 4). Etiyopya ve Somaliland tarafından Ocak 2024'te imzalanan Deniz Erişimi Mutabakat Zaptı, Somali'de ciddi endişelere yol açmış ve Türkiye'nin tutumunu doğrudan etkilemiştir. Türkiye başlangıçta taraflar arasında arabulucu bir rol üstlenmeyi amaçlarken, Somali ile vardığı anlaşma müdahale seçeneklerini önemli ölçüde sınırlamıştır.

Sonuç

Bu analiz çalışması, 2011'den günümüze kadarki Türkiye'nin Somali'nin güvenlik sektörünün geliştirilmesine, özellikle de TÜRKSOM'a yaptığı katkıyı incelemektedir. Çalışmanın sonuçları, Türkiye'nin Somali'deki katılımının insani diplomasiyle başlayan ve 2017'de TÜRKSOM'un kurulmasıyla birlikte önemli bir güvenlik işbirliği biçimine dönüşen kendine özgü bir model oluşturduğunu göstermektedir. Bu model, üç temel yönden geleneksel Batı odaklı güvenlik sektörü reform yöntemlerinden ayrılmaktadır: ikili anlaşmalara dayanan çerçevesi, askeri eğitimi kalkınma girişimleriyle birleştiren melez yapısı ve sömürgeci etkilerden arınmış bir tarihe dayanan meşruiyeti. Bu yönleriyle TÜRKSOM, sadece bir askeri eğitim tesisi olmanın ötesine geçerek, Türkiye'nin Afrika Boynuzu'ndaki stratejik rolünün ve küresel güvenlik manzarasında kendine özgü bir aktör olarak konumlanma hedeflerinin temelini oluşturan bir kurum işlevi görmektedir.

TÜRKSOM'un Somali Ulusal Ordusu üzerindeki etkisini nicel ve nitel boyutlar

açısından değerlendirdiğimizde, 2017'den 2026'ya kadar 25.000'den fazla askerin eğitildiği açıkça görülmektedir. Gorgor Komando Tugaylarının kurulması ise Türkiye'nin ülkede bugüne kadarki en kapsamlı ikili askeri eğitim girişimini gerçekleştirdiğini göstermektedir. Gorgor birimlerinin El Şebab ile çatışmalardaki olağanüstü etkinliği, TÜRKSOM eğitiminin önemli operasyonel sonuçlar verdiğini göstermektedir. Deniz ve hava yeteneklerinin geliştirilmesindeki ilerlemeler, özellikle Bayraktar TB2 ve Akıncı insansız hava araçlarının konuşlandırılması, 2024 Savunma ve Denizcilik İşbirliği Çerçeve Anlaşması ile birleştiğinde, TÜRKSOM misyonunun odağını kara tabanlı eğitimden deniz güvenliğini de kapsayacak şekilde genişletmiştir. Bununla birlikte, Somali'nin güvenlik sektörünün güçlendirilmesinde TÜRKSOM'un rolünün sınırları da ortadadır. Somali ordusu içindeki klan temelli bölünmeler, tutarsız maaş ödemeleri, hayalet askerlerin varlığı ve siyasi müdahale gibi yapısal zorluklar TÜRKSOM'un eğitim programının uzun vadeli sürdürülebilirliğini engellemektedir.

Bölgesel güvenlik dinamikleri bağlamında TÜRKSOM, Afrika Boynuzu'nda Türkiye'nin stratejik etkisini güçlendirmenin bir aracı olarak işlev görmüştür. Bununla birlikte, bu etki Türkiye'yi diğer yerel aktörlerle (BAE, Mısır ve Suudi Arabistan) jeopolitik bir rekabet içine sokmakta ve Türkiye'yi El Şebab'ın hedefi haline getirme tehlikesi yaratmaktadır. 2024'ü takip eden dönemde, TÜRKSOM misyonunun büyümesi, bir deniz yetki alanı anlaşmasıyla birleştiğinde, hem yeni imkânlar (Somali'nin deniz varlıklarının korunması ve Türkiye'nin bölgesel deniz gücü projeksiyonu) hem de yeni jeopolitik zorluklar (komşu ülkelerle artan rekabet ve Etiyopya ile gergin ilişkiler) sunmaktadır.

İkili anlaşmalar üzerine kurulu TÜRK SOM'un yapısı, çok taraflı girişimler için genellikle zorunlu kılınan şeffaflık ve hesap verebilirlik önlemlerini atlatmasına olanak tanıyarak, bu modelin uzun vadeli meşruiyeti konusunda endişeler doğurmaktadır.

Gelecek vizyonu açısından, TÜRK SOM'un sürdürülebilirliği ve Somali'nin güvenlik sektörü üzerindeki kalıcı etkisi, birbiriyle bağlantılı üç temel faktöre bağlı görünmektedir. Birincisi, Somali'deki siyasi istikrar ve federal hükümet ile üye devletler arasındaki gerilimlerin yönetilmesi hayati önem taşıyacaktır. Federal hükümetle aynı çizgide olan ve TÜRK SOM tarafından eğitilen Gorgor birimleri ile Puntland, Jubaland ve Güneybatı Eyaleti gibi üye devletlerin kendi klan milislerini güçlendirme girişimleri arasındaki sadakat çatışması, merkezi ordunun ulusal birlik duygusunu pekiştirme yeteneğini engellemektedir. Bu gerilim çözülmezse, TÜRK SOM tarafından geliştirilen askeri kapasitelerin siyasi amaçlar için kullanılması olasılığı artacak ve eğitilen birliklerin federal hükümet ile üye devletler arasındaki iktidar mücadelelerine dahil olma ihtimali ortaya çıkacaktır. Ayrıca, Somali'nin 2026'dan sonra gerçekleştirmeyi planladığı "bir kişi, bir oy" ilkesine dayalı doğrudan seçimlerin güvenlik sektörü reformu üzerindeki yansımaları da yakından takip edilmesi gereken bir başka faktördür.

İkincisi, bölgesel jeopolitik rekabetin gidişatı ve Türkiye'nin bu rekabet içindeki rolü TÜRK SOM'un geleceğini etkileyecektir. BAE'nin Somali'deki nüfuzunu sürdürme çabaları, Etiyopya'nın Kızıldeniz'e erişim hedefleri, Mısır'ın bölgedeki artan askeri varlığı ve Suudi Arabistan'ın güç dengesini korumaya yönelik stratejileri, Türkiye'nin seçeneklerini sınırlayabilirken, aynı

zamanda olası bir işbirliğinin kapısını da açabilir. Etiyopya ve Somaliland'ın Ocak 2024'te imzaladığı Deniz Erişimi Mutabakat Zaptı'ndan kaynaklanan gerilimler, Türkiye'nin arabulucu olarak hareket etmesini engellemiş ve Ankara'nın bölgedeki diplomatik etkisini sürdürmek için daha dengeli ve kapsayıcı bir yaklaşım geliştirmesi gerektiğini vurgulamıştır. AUSSOM sürecinin 2025 yılına kadar tam olarak başlaması beklenirken, Türkiye'nin ikili eğitim girişimlerini çok taraflı çabalarıyla nasıl uyumlu hale getireceği sorusu gündeme gelmektedir.

Üçüncüsü, kurumsal kapasitenin aktarılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik girişimler TÜRK SOM için hayati önem taşıyacaktır. Eğitici eğitimi girişimlerinin güçlendirilmesi, Somali ordusunun kendi eğitim doktrinini oluşturmaya destek olunması ve lojistik sistemlerin iyileştirilmesi, TÜRK SOM'un Türk personeline bağımlı kalmadan işlev görebilen bir yapıya dönüşmesini sağlayacaktır. 2024 Savunma ve Denizcilik İşbirliği Çerçeve Anlaşması, 2036'ya kadar uzanan bir vizyonla bu kurumsallaşma sürecini sağlamlaştırmıştır. Bununla birlikte, bu anlaşmaların uygulanması, Somali'nin kendi güvenlik bütçesinden daha fazla finansman ve uluslararası bağışçılar arasında etkili bir işbirliği gerektirecektir.

TÜRK SOM modelinin geleceği konusunda üç olası senaryo göz önünde bulundurulabilir. İlk senaryoda, Somali siyasi istikrarını korur ve uluslararası desteği sürdürürse, TÜRK SOM, 2036 yılına kadar geçerli olacak anlaşmalar çerçevesinde, Somali ordusunun kurumsal kapasitesini sürekli olarak geliştiren ve deniz güvenliği ile savunma sanayisinde işbirliğini de içeren bütüncül bir güvenlik çerçevesinin temeli olarak işlev gören bir

merkeze dönüşebilir. İkinci senaryoda, bölgedeki jeopolitik rekabetin yoğunlaşması ve Somali'deki iç siyasi kutuplaşmanın güçlenmesi ile birlikte, TÜRK SOM'da eğitilen birimlerin siyasi amaçlar için kullanılma olasılığı artabilir; ikili anlaşmalara dayanan Türkiye'nin modeli, çok taraflı AUSSOM çerçevesiyle koordinasyonda zorluklarla karşılaşır ve eğitimden elde edilen faydaların kurumsallaşması bir ölçüde sınırlı kalabilir. Ancak üçüncü senaryoda, TÜRK SOM'un kapasite geliştirme çabalarını artırması ve Somali'nin kendi eğitimcilerini yetiştirme yeteneği kazanmasıyla birlikte, Türk personelinin varlığı kademeli olarak azaltılabilir ve bu da modelin Türkiye'nin bölgede "danışmanlık" rolünü sürdürmesini sağlayan daha sürdürülebilir bir çerçeveye geçişine olanak tanıyacaktır.

Özetle, TÜRK SOM modeli, Somali'de insani diplomasiyi güvenlik işbirliğiyle birleştiren Türkiye'nin karma stratejisini somut bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, Somali ordusunun operasyonel kapasitesinde somut iyileşmeler sağlamış ve Gorgor gibi seçkin birliklerin kurulmasına katkıda bulunmuştur. TÜRK SOM'un Somali'nin güvenlik yapısında kalıcı bir değişim yaratma potansiyeli, ülkenin iç siyasi istikrarına, bölgesel jeopolitik ilişkilerin dinamiklerine ve Türkiye'nin kurumsal kapasite geliştirme stratejisinin etkinliğine bağlıdır. TÜRK SOM, sadece bir askeri eğitim merkezi olmanın ötesinde, Türkiye'nin Afrika Boynuzu'ndaki stratejik varlığı ve küresel güvenlik yapısında kendine özgü bir aktör olarak konumlanma girişimi için temel bir destek oluşturmaktadır. Bu modelin kalıcı başarısı, sadece askeri yetenekleri geliştirmekle kalmayıp, aynı zamanda kurumsal sürdürülebilirliği, siyasi meşruiyeti ve bölgesel istikrarı teşvik etmek için atılan adımlara bağlı olacaktır. Türkiye'nin bu

sürece katılımı, kimliğinin dönüşümünü gerektirmektedir; Türkiye'nin kendisini sadece bir güvenlik sağlayıcısı olarak değil, Somali'nin devlet inşası çabalarında stratejik bir müttefik olarak görmesi gerekmektedir.

Kaynakça

- Africa Defense Forum. (2025, May 20). Turkey deploys more forces to help in the fight against al-Shabaab. <https://adf-magazine.com/2025/05/turkey-deploys-more-forces-to-help-in-al-shabaab-fight/>
- African Union. (2025). *AUSSOM: Transition and consolidation*. Addis Ababa: African Union.
- Africa Defense Forum. (2025, Kasım 17). Turkey trains Somali police to take on Al-Shabaab. <https://adf-magazine.com/2025/11/turkey-trains-somali-police-to-take-on-al-shabaab/>
- Anadolu Ajansı. (2026, Ocak 6). Somali Türk Görev Kuvveti Komutanlığında 20. Kartal Taburu mezuniyet töreni düzenlendi. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/somali-turk-gorev-kuvveti-komutanliginda-20-kartal-taburu-mezuniyet-toreni-duzenlendi/3792274>
- Akpınar, P. (2013). Turkey's peacebuilding in Somalia: The limits of humanitarian diplomacy. *Third World Quarterly*, *34*(5), 736–752. <https://doi.org/10.1080/01436597.2013.800737>
- Akpınar, P. (2021). Turkey's novel, enterprising, and humanitarian foreign policy in Africa. In G. Özcan, M. R. Uzun & P. Özel (Eds.), *The Routledge handbook on contemporary Turkey* (pp. 495–507). London: Routledge.
- Al Jazeera. (2017, October 1). Turkey establishes the largest overseas military base in Somalia. <https://www.aljazeera.com/news/2017/10/1/turkey-sets-up-largest-overseas-army-base-in-somalia>
- Al Jazeera. (2024, February 8). Turkey signs a major defence agreement with Somalia. <https://www.aljazeera.com/news/2024/2/8/turkey-somalia-sign-defence-oil-and-gas-deal>
- Anadolu Ajansı. (2017, September 30). Turkey opens military base in Somalia's capital, Mogadishu. <https://www.aa.com.tr/en/africa/turkey-opens-military-base-in-somalias-capital-mogadishu/922184>
- Anadolu Ajansı. (2022). "Somali Kartalları" Mogadişu'daki Anadolu Kışlası'nda yetiştiriliyor. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/som>

[ali-kartallari-mogadisudaki-anadolu-kislasinda-yetistiriliyor/2667294](https://www.aa.com.tr/tr/dunya/somalinin-guvenligi-ve-istikrarinda-stratejik-adim-turksom-askeri-egitim-ussu/3712208)

Anadolu Ajansı. (2025). Somali'nin güvenliği ve istikrarında stratejik adım: TURKSOM Askeri Eğitim Üssü. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/somalinin-guvenligi-ve-istikrarinda-stratejik-adim-turksom-askeri-egitim-ussu/3712208>

Aurora Israel. (2026, January 30). Turquía despliega sus cazas en Somalia y aumenta su presencia en la región. <https://www.auroraisrael.com/>

Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. (2012). Türkiye-Somali Askeri Eğitim İşbirliği Anlaşması. *Resmî Gazete*, *28434*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/10/20121010-4.htm>

Bilgiç, A., & Nascimento, D. (2014). *Turkey's new focus on Africa: Causes and challenges*. Oslo: NOREF Norwegian Peacebuilding Resource Centre.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi. (2008). *Report of the Secretary-General on security sector reform* (S/2008/39). New York: United Nations.

Bowden, M. (1999). *Black Hawk down: A story of modern war*. New York: Atlantic Monthly Press.

Bradbury, M., & Healy, S. (2010). Endless war: A brief history of the Somali conflict. *Accord*. <https://www.c-r.org/accord/somalia/endless-war-brief-history-somali-conflict>

Bryden, M. (2014). The reinvention of the Somali state: From fragmentation to consolidation? *Journal of Modern African Studies*, *52*(4), 569–593. <https://doi.org/10.1017/S0022278X14000432>

Caasimada Online. (2025, March 27). Türkiye's strategy in Somalia: Model for development & influence. <https://www.caasimada.net/turkiyes-strategy-in-somalia-model-for-development-influence/>

Compagnon, D. (2013). State failure and the international community: The case of Somalia. In R. I. Rotberg (Ed.), *State failure and state weakness in a time of terror* (pp. 31–68). Washington, D.C.: Brookings Institution Press.

Critical Threats Project / American Enterprise Institute (AEI). (2024). *Africa file special edition: External meddling for the Red Sea exacerbates conflicts in the Horn of Africa*. <https://www.criticalthreats.org/analysis/africa-file>

Daily Sabah. (2017, September 30). Turkey opens its largest overseas military base in Somalia. <https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/turkey-opens-its-largest-overseas-military-base-in-somalia>

Daily Sabah. (2025, October 9). The Turkmen military base has been training Somali forces since 2017. <https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/turksom-military-base-trains-somali-forces-since-2017>

Defense Mirror. (2026, January 9). Turkey, Egypt, and Serbia rush heavy weapons to Somalia. <https://www.defensemirror.com/>

Demirtaş, İ. N., & Pirinççi, F. (2024). Turkey's security policy in Sub-Saharan Africa: A constructivist analysis. *Insight Turkey*, *26*(2), 103–129. <https://doi.org/10.25253/99.2024263.8>

Donelli, F. (2024, February 28). Red Sea politics: Why Turkey is helping Somalia defend its waters. *The Conversation*. <https://theconversation.com/red-sea-politics-why-turkey-is-helping-somalia-defend-its-waters-224377>

Drysdale, J. (1994). *Whatever happened to Somalia?* London: Haan Associates.

Dünya Bankası. (2005). *Conflict and development: World Bank approach to conflict and development*. Washington, D.C.: World Bank.

European Union Agency for Asylum (EUAA). (2024). *Country of origin information report: Somalia - security situation*. <https://euaa.europa.eu/publications>

Garowe Online. (2024). Turkey deploys troops to Somalia to support the fight against al-Shabab. <https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/turkey-deploys-troops-to-somalia-to-support-fight-against-al-shabab>

Hansen, S. J. (2013). **Al-Shabaab in Somalia: The history and ideology of a militant Islamist group, 2005-2012**. London: Hurst & Company.

Heritage Institute for Policy Studies. (2023). *Security sector reform in Somalia: Challenges and opportunities*. Mogadishu: Heritage Institute for Policy Studies.

Hersi, A. (2021). *Post-conflict state reconstruction in Somaliland: An African perspective of statebuilding processes*. Institute for Peace and Conflict Studies.

Hiraal Institute. (2022). *The Somali national army: A capability assessment*. Mogadishu: Hiraal Institute.

Horn Review. (2025, August 8). Middle power rivalry in the Horn of Africa: Turkey and the UAE's competing visions. <https://hornreview.org/2025/08/08/>

Horn Review. (2025, December 22). Turkey as a new protectorate: Oil, gas, and fishing pacts. <https://hornreview.org/2025/12/22/turkey-as-a-new-protectorate-oil-gas-and-fishing-pacts/>

İmgelem Dergisi. (2024). Savunma İş Birliği Kapsamında Türkiye-Somali İlişkileri: TÜRK SOM Askeri Eğitim Merkezi

Örneği. *İmgelem*. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/imgelem/issue/86207/1435425>

Inside Somalia. (2026, March 21). Turkey trained 25,000 Somali soldiers. <https://insidesomalia.net/turkey-trained-25000-somali-army>

International Crisis Group (ICG). (2012). *Assessing Turkey's role in Somalia* (Africa Briefing No. 92). Nairobi/Brussels: ICG.

International Crisis Group (ICG). (2022). *Somalia: The coming storm in the security transition* (Africa Report No. 316). Brussels: ICG.

International Crisis Group (ICG). (2023). *Sustaining gains in Somalia's offensive against Al-Shabaab* (Africa Report No. 324). Brussels: ICG.

International Crisis Group (ICG). (2025). *Somalia's federal conundrum: Managing center-periphery tensions* (Africa Report No. 342). Brussels: ICG.

Kasapoğlu, C. (2020, November 20). Turkey's 'African Eagle' trains Turkish-speaking troops in Somalia: Where next? *Jamestown Foundation*. <https://jamestown.org/turkeys-african-eagle-trains-turkish-speaking-troops-in-somalia-where-next/>

Levy, I. (2025). To halt the jihadist advance in Somalia, work with Turkey and the UAE. *Washington Institute for Near East Policy*. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/halt-jihadist-advance-somalia-work-turkey-and-uae>

Lewis, I. M. (2008). *Understanding Somalia and Somaliland: Culture, history, society*. London: Hurst & Company.

Menkhaus, K. (2003). State collapse in Somalia: Second thoughts. *Review of African Political Economy*, *30*(97), 405–422. <https://doi.org/10.1080/03056244.2003.9677866>

Menkhaus, K. (2007). Governance without government in Somalia: Spoilers, state building, and the politics of coping. *International Security*, *31*(3), 74–106. <https://direct.mit.edu/isec/article/31/3/74/11882/Governance-without-Government-in-Somalia-Spoilers>

Menkhaus, K. (2014). Al-Shabaab and social media: A double-edged sword. *The Brown Journal of World Affairs*, *20*(2), 309–327.

Middle East Institute. (2021, May 5). *Far from a benefactor, the Turkish government is exploiting Somalia's fragility*. Washington, D.C.: Middle East Institute.

Millî Savunma Bakanlığı. (2023). *TÜRK SOM Askeri Eğitim Üssü faaliyetleri*. Ankara: T.C. Millî Savunma Bakanlığı.

Nordic Monitor. (2025, December 5). Turkish intelligence report warns of Somalia's fragility. <https://nordicmonitor.com/>

OECD-DAC. (2005). *Security system reform and governance* (DAC Guidelines and Reference Series). Paris: OECD. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2005/05/security-system-reform-and-governance_g1gh4ce3/9789264007888-en.pdf

Özkan, M. (2012). *Türkiye'nin Afrika açılımı: İnsani diplomasiden model ortaklığa*. İstanbul: SETA Yayınları.

Özkan, M., & Orakcı, S. (2015). Viewpoint: Turkey as a 'political' actor in Africa – An assessment of Turkish involvement in Somalia. *Journal of East African Studies*, *9*(2), 343–352. <https://doi.org/10.1080/17531055.2015.1007828>

Paris, R. (2004). *At war's end: Building peace after civil conflict*. Cambridge: Cambridge University Press.

Philipp, C. E. (2005). Somalia – A very special case. *Max Planck Yearbook of United Nations Law*, *9*, 517–554. https://www.mpil.de/files/pdf2/mpunyb_philipp_9_517_554.pdf

Reuters. (2017, October 1). Turkey opens military base in Mogadishu to train Somali soldiers. <https://www.reuters.com/article/world/turkey-opens-military-base-in-mogadishu-to-train-somali-soldiers-idUSKCN1C50J9>

Reuters. (2024, February 22). Turkey to provide maritime security support to Somalia. <https://www.reuters.com/world/>

Reuters. (2025, November 15). Two Turkish soldiers were wounded in an attack in Somalia's capital. <https://www.reuters.com/world/>

Roele, I. (2021). Modular sovereignty and infrastructural power: The elusive materiality of international statebuilding. *Security Dialogue*, *52*(6), 627–646. <https://doi.org/10.1177/09670106211051943>

Rossiter, A., & Cannon, B. J. (2019). Re-examining the 'base': The political and security dimensions of Turkey's military presence in Somalia. *Insight Turkey*, *21*(1), 167–188. <https://www.insightturkey.com/articles/re-examining-the-base-the-political-and-security-dimensions-of-turkeys-military-presence-in-somalia>

Rotberg, R. I. (Ed.). (2003). *State failure and state weakness in a time of terror*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press.

- Rotberg, R. I. (2004). *When states fail: Causes and consequences*. Princeton: Princeton University Press. https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/07/statefailureandstateweakenessinatimeoferror_chapter.pdf
- RUSI. (2025). *From Syria to Somaliland: Turkey-Israel competition reshapes region*. London: Royal United Services Institute. <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/syria-somaliland-turkey-israel-competition-reshapes-region>
- RUSI. (2026). *Maritime security in the Red Sea: New actors, new dynamics*. London: Royal United Services Institute.
- Sedra, M. (Ed.). (2010). *The future of security sector reform*. Waterloo, ON: Centre for International Governance Innovation. <https://www.cigionline.org/publication/s/future-security-sector-reform-0/>
- Sedra, M. (Ed.). (2016). *Security sector reform in conflict-affected countries: The evolution of a model*. London: Routledge.
- Siradag, A. (2022). Turkey's growing role as a security actor in Somalia: Dynamics and motivations. *Akademik İncelemeler Dergisi*, "17" (2), 389–404. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2424866>
- Stearns, J., & Sucuoğlu, G. (2017). *Turkey's involvement in Somalia* (SAIIA Policy Insights No. 43). Johannesburg: South African Institute of International Affairs. https://www.southernthinktanks.org/sites/default/files/Publication/saia_spi%2043_stearns-sucuoğlu_20170509.pdf
- Stratejik Düşünce Enstitüsü (SDE). (2021, September 2). Türkiye'de eğitilmiş ilk Somalili kadın polis özel harekât grubunda Mogadişu'da. <https://www.sde.org.tr/>
- Stratejik Düşünce Enstitüsü (SDE). (2024). *Türkiye-Somali Anlaşması'nın nedenleri*. <https://www.sde.org.tr/turkiye-somali-anlasmasinin-nedenleri-konu-694>
- The Century Foundation. (2025). *The Horn of Africa needs an end to the Gulf's proxy wars*. <https://tcf.org/content/report/>
- The New Humanitarian. (2025, December 15). A new way forward is needed for Somalia. <https://www.thenewhumanitarian.org/analysis/2025/12/15/somalia-new-way-forward-needed>
- TİKA (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı). (2010). *Somali faaliyet raporu 2010*. Ankara: TİKA.
- TİKA (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı). (2023). *Somali faaliyet raporu 2023*. Ankara: TİKA.
- Trends Research & Advisory. (2024a). *Maritime security aspects of the Türkiye-Somalia defense cooperation agreement*. Abu Dhabi: Trends Research & Advisory. <https://trendsresearch.org/insight/maritime-security-aspects-of-turkiye-somalia-defense-cooperation-agreement/>
- Trends Research & Advisory. (2024b). *Türkiye and Somalia: A 'special relationship'*. Abu Dhabi: Trends Research & Advisory. <https://trendsresearch.org/insight/turkiye-and-somalia-a-special-relationship/>
- TRT Afrika. (2025, August 12). The Somali army inaugurates a new Turkish-built base in Mogadishu. <https://www.trtafrika.com/>
- TRT Haber. (2017, September 30). TÜRKİSOM Askeri Eğitim Üssü açıldı. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/turksom-askeri-egitim-ussu-acildi-334634.html>
- TRT Haber. (2024). *TRT Haber Somali'de: Türkiye'nin yurt dışındaki en büyük üssü*. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/trt-haber-somalide-turkiyenin-yurt-disindaki-en-buyuk-ussu-843529.html>
- TRT World. (2017, September 30). Turkey opens military base in Somalia. <https://www.trtworld.com/>
- Türkiye Today. (2025, October 10). Turkish military training base TURKSOM has been training Somali forces since 2017. <https://www.turkiyetoday.com/world/turkish-military-training-base-turksom-trains-somali-forces-since-2017-3208185>
- United Nations. (1992). *Report of the Secretary-General on the situation in Somalia* (S/23829). New York: United Nations.
- United Nations. (2008). *Securing peace and development: The role of the United Nations in supporting security sector reform* (S/2008/39). New York: United Nations.
- United Nations Development Programme (UNDP). (2024). *Rule of law and human rights annual report 2024: Somalia*. New York: UNDP.
- United Nations Security Council (UNSC). (2022). *Report of the Secretary-General on Somalia* (S/2022/XXX). New York: United Nations.
- United States Institute of Peace (USIP). (2020). *Turkey's strategic approach in Somalia: From humanitarian to security partnership* (Special Report No. 471). Washington, D.C.: USIP. <https://www.usip.org/publications/2020/05/turkeys-strategic-approach-somalia>

- Van den Berg, W., & Meester, J. (2019). *Turkey in the Horn of Africa: Between the Ankara consensus and the Gulf crisis*. Clingendael Institute. https://www.clingendael.org/sites/default/files/2019-06/PB_Turkey_Horn_of_Africa.pdf
- Washington Institute for Near East Policy. (2024). *To halt the jihadist advance in Somalia, work with Turkey and the UAE*. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/halt-jihadist-advance-somalia-work-turkey-and-uae>
- West Point Combating Terrorism Center (CTC). (2024). *The Somali national army versus al-Shabaab: A net assessment*. West Point, NY: United States Military Academy. <https://ctc.westpoint.edu/>
- Wheeler, T. (2011). Ankara to Africa: Turkey's outreach since 2005. *South African Journal of International Affairs*, 18(1), 43–62. <https://doi.org/10.1080/10220461.2011.564459>
- Wikipedia. (2025). Camp TURKSOM. https://en.wikipedia.org/wiki/Camp_TURKSOM
- Williams, P. D. (2018). *Fighting for peace in Somalia: A history and analysis of the African Union Mission (AMISOM), 2007-2017*. Oxford: Oxford University Press.
- Williams, P. D., & Elmi, A. (2023). *Security sector reform in Somalia: Challenges and opportunities*. Mogadishu: Heritage Institute for Policy Studies. <https://heritageinstitute.org/wp-content/uploads/2023/01/Security-Sector-Reform-Jan-31.pdf>
- Zartman, I. W. (Ed.). (1995). *Collapsed states: The disintegration and restoration of legitimate authority*. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers. <https://dokumen.pub/collapsed-states-the-disintegration-and-restoration-of-legitimate-authority-9781685853907.html>

DİPLOMATİK İLİŞKİLER ve POLİTİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER for DIPLOMATIC AFFAIRS and POLITICAL STUDIES

+90 216 310 30 40

info@dipam.org

+90 216 310 30 50

www.dipam.org

Merdivenköy Mah. Nur Sok. Business İstanbul
A Blok Kat:12 No:115, Kadıköy/İstanbul

YAZAR HAKKINDA

Yusuf ABUKAR MOHAMED, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünden lisans derecesini aldı. Lisans bitirme tezini "Somali'de Kuraklık ve Güvenlik Sorunları Arasındaki Bağlantılar" üzerine tamamladı ve bu çalışmada çevresel stres faktörlerinin Afrika Boynuzu'ndaki güvenlik istikrarsızlığıyla nasıl kesiştiğini analiz etti.

Hâlihazırda Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nde Güvenlik Çalışmaları alanında yüksek lisans eğitime devam etmekte. Tez çalışmasında, "İnsani Yardımdan Stratejik Ortaklığa: Türkiye–Somali İlişkilerinde Güvenlik Boyutunun Evrimi (2011–2024)" başlığıyla, iki ülke arasındaki ilişkilerin dönüşümünü, savunma ve güvenlik iş birlikleri, diplomatik ve ekonomik entegrasyon dinamikleri çerçevesinde çok boyutlu olarak inceledi.

Türk Kızılayı ve AFAD bünyesinde gönüllü olarak katıldığı insani yardım faaliyetleri, saha araştırmaları, kriz ve risk yönetimi konularındaki sertifikaları mevcuttur.

DİPAM'da stajyer olarak yer almakta, Somali özelinde bölge çalışmaları üzerine çalışmalarını sürdürmektedir.